№ 13. Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 13 (105). Год II. Вільня, 13 лютаго 1917 г. Цэна **5** фэн. (**3** кап.).

Трывожные весткі з Расеі.

Амэрыканскай вайны пэуне ня будзе.

12 лютаго.

Заходні тэатр:

На фронці Рупрэхта Баварскаго на лініі ад Сэрр да Анкр адбіты шэсць штурмоў. На палудзенным усходзі ад Сэрр паводлуг пляну і без прашкод пакінута лінія акопоў.

Усходні тэатр:

На фронці Лэопольда Баварскаго ўзяты пры Кіселіне ў палон 2 афіцэры і 40 салдатоў, здабыт 1 кулемёт.

На фронтах эрц-гэрцога Іозэфа і Макензэна — патрульные стычкі.

Рэзультаты блокады Англіі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Як даносяць з 9 лютаго, за гэты дзень затоплены 7 параходаў і 3 парусные караблі. Пасьля гэтаго затоплены ешчэ 10 параходаў і 13 парусных караблёў, ды 8 рыбалоўных параходаў агульнай ёмкасьцю на 32.000 тонн.

РОТТЭРДАМ. „Morning Post“ піша аб падводнай вайне:

Нямеччына спадзяецца сваей вайной марскіх разбойнікоў яна прымусіць саюзьнікоў стануць на калені. Калі Нямеччыне удасцца блокада Англіі, задушыўшы голас нэутральных, дык яна выіграе вайну.

Грозьба голаду у Франціі.

ПАРЫЖ. Францускае правіцельство лічыцца з магчымасьцю, што с прычыны блокады да новаго ураджаю не хваце збожжа, якога нельга будзе падвязьці морам.

Набор рэкрутоў 1918 г.

ПАРЫЖ. Францускі ваенны міністэр загадаў правясьці набор рэкрутоў 1918 году ўжо цяпер.

82 мільярды на вайну.

ЛОНДОН. «Times» піша: Бонар Лоў, як міністэр фінансоў, падаў у Ніжнюю Палату праект асыгноўкі на вайну 11 міль'ярдоў марак. Гэтак ад пачатку вайны ваенные асыгноўкі даходзяць 82 міль'ярдоў марак.

Фіаско Вільсона.

НЬ'Ю-ІОРК. (В.Т.Б.). «Associeted Presse» даносіць з Вашынгтону, што афіцыяльна кажуць аб тым, што праекту конфіскацыі нямецкіх параходаў німа. Есьць надзея, што няпэўнасць Нямеччыны аб палітыцэ Амэрыкі счэзьне.

БЭРЛІН. Паводлуг пэўных ведамасьцей с Чылі, бадай усе газэты энэргічна пратэстуюць проці таго, каб Амэрыка ўзяла Чылі на аброць.

Дэмонстрацыі у Гішпаніі.

МАДРЫД. Работнікі і мешчане зрабілі на глаўных вуліцах дэмонстрацыю с крыкамі: „Ня трэба выступленьня!“ і „Ніхай жыве Нямеччына!“

Трывожнае палажэньне у Расеі.

КОПЭНГАГА. „Бірж. Вед.“ даносяць, што ў маскоўскай кватэры дэпутата Коновалова адбылася важная палітычная нарада, на каторай былі, між іншымі, Мілюков, кн. Львов і Чэлноков. На правіцельство нападалі вельмі востра, і нават умяркаванные члены нарады згодзіліся с паглядамі крайняй опозыцыі. Цэнзура забараніла газэтам друкаваць прамовы, сказаные на нарадзе.

КОПЭНГАГА. Аб апошнім засэданьні Думы даносяць:

У Думе узняўся вялікі скандал. Гаварылі гэткіе немагчымые рэчы аб цару і царызьме, што англіцкі і францускі пасля пакінулі свае ложы. Расея, як відаць, мала па-малу прыбліжаецца да упадку. Ня трэба дзівавацца, калі ў адзін пекны дзень узнімецца рэвалюція.

БЭРН. Парыжскі «Journale» піша: Шчэгловітов адмовіўся ад маршалкоўства у групе правых. За яго намесьнікоў лічаць б. міністра сельскай гаспадаркі, Бобрінскаго, і б. міністра судоў, Макарова.

Дэпутата Пурышкевіча за яго вядомую прамову ў Думе саюз русскаго народу выключыў с чысла сваіх членоў.

Міністэр заграннічных спраў Покровскій і гандлю Шаховской атрымалі отпуск.

Між Протопоповым і Баркам узнялася спорка с прычыны таго, што першы жадаў сэкрэтных крэдытоў, а другі казаў, што на іх можэ пазволіць толькі Дума.

Двайная задача.

За ўвесь час, як лінія фронту перасунулася за Вільню, мы ня мелі с пад'ярэмнай Беларусі ніякіх вестак, апрыч аднэй: што ў першай палавіне таго году атрылося ў Пецярбурзі беларускае таварыство помачы пацярпеўшым ад вайны, што ў камітэт т-ва увайшоў рад шырока знаных у сталіцы Расеі беларусоў, што т-во атрымало на сваю работу нейкіе грошы. І больш нічога—ні аднэй вестачкі, што робяць тамака нашы браты-беларусы, хто з іх уцалеў ад ваеншчыны, хто далей працуе на роднай ніве. Здаецца, так недалёка ад нас Мінск, дзе ў пачатку вайны выходзілі дзьве часопісі ў беларускай мове: сельска-гаспадарскі месячнік „Саха“ і журнал „Лучынка“ (для маладзёжы), дзе аткрылася беларуская кнігарня, пачалі друкавацца беларускіе кніжкі, аснована была драматычная дружына, ладзіўся клюб беларускі,—а восьжэ праз сталёвую сьцяну штыкоў не даходзіць да нас ні адна вестка. У цэлым радзі мейсц былі паатрываліся аддзелы беларускаго т-ва помачы ахвярам вайны; у Полацку — беларуская кнігарня; у Празароках — беларускае крэдытнае таварыство, свой хор ды мейсцовы народны тэатр. І аб іх мы гэтак сама нічога ня чуем.

Так і невядома, што робяць беларусы ў Расеі, чы расейскае правіцельство „церпіць“ беларусоў, ці не.

Гледзючы на тое, што робяць у Расеі украінцы, ажно завідна робіцца. Цэлы рад земств: палтаўскае (губэрскае), крэменчугскае (паветовае), чарнігаўскае (павет.), ды іншые—выступаюць з жаданьнямі украінскіх народных школ. Паводлуг лёзанскай часопісі „L' Ukraine“ з 25 сьнежня, група украінцоў, між каторымі ёсць праф. Грушэвській і член Думы Александров, працуе цяпер пры учасьці праф. Мілюкова над праектам закона аб аўтономіі Украіны. І, як заверае „Нов. Вр.“, украінскую справу маняцца разглядаць на адным з блізкіх засэданьнёў Думы.

Мы не спадзяемся вялікай удачы ўсіх гэтых стараньнёў братоў-украінцоў. Але сэрцэ цешыцца, гледзючы, як яны працуюць для свайго народу.

А нашы—беларусы?..

Не здарма правіцельство завяло—і то толькі ў апошніх гадах—„столыпінскае“ земство ў часьці Беларусі: ў ім шчырые сыны народу нашаго голасу мець не маглі. Не здарма выдало яно такі закон аб выбарах у Думу, паводлуг каторого з Віленшчыны праходзілі ў дэпутаты Замыслоўскіе і Мацеевічы, а з іншых губэрній—чорнасоценные „бацюшкі“, чыноўнікі ды безгалосые селяне. Палітыка гэта дайшла таго, што ў такі важны момэнт, як цяперашні, беларусы ў Расеі не маюць трыбуны, с каторай маглі-бы прамовіць аб сваіх правох, аб патрэбах свайго народу.

І затым-то палажэньне беларусоў у пад'ярэмнай часьці нашай Бацькаўшчыны гэткае сумнае і гэткае цяжкое, што аб іх да нас не даходзяць ніякіе весткі. І тым вялікшая задача ляжыць на нашым грамадзянстві—з гэтаго боку фронту: мы павінны гаварыць перад усім сьветам і аб сабе і аб тых беларусах, каторые пакутуюць у Расеі.

І. Мелешка.

„Беларускае пытаньне“.

У Бэрліне ў апошніх месяцах адбываюцца так-званые „усходня-эуропэйскіе вечары“, на каторых прэдстаўнікі навукі і палітыкі чытаюць рэфэраты і абгаварываюць справы краёў усходняй Эуропы. На вечары 15 лістапада выступіў вядомы нямецкі вучоны, спэцыяліст па этнографіі і гэографіі усходняй Эуропы, пр. Тріч. У сваім дакладзе ён, між іншым, сказаў, што развязка польскай справы затрудняецца тым, што апрыч польскаго пытаньня ёсць цэлы рад іншых нацыональных пытаньнёў, дужа цесна з ім звязаных: гэта — пытаньне украінскае, беларускае, літоўскае і жыдоўскае. Яны *могуць быць развязаны толькі усе разам.*

У аткрытые карты.

У палітыцы рэдка можна спаткацца са шчырасьцю, — затое шчырые палітычные выступленьня маюць асаблівую цэну. Гэткую цэну мае і дайшоўшая да нас стацьця ў III томе выдавецтва „Kronika Polska“ пад загалоўкам: „За польска-расейскую граніцу“. Хаця стацьця гэта напісана перад апавешчэньнем незалежнасьці Польшчы 5 лістапада 1916 году, ўсё-ж яна раскрывае значэньне выступленьня каронната маршалка Немоёвскаго на аткрыцьці польскай дзяржаўнай рады,—выступленьня, аб якім ужо даволі пісалося ў „Гомане“.

Стацьця стараецца перш за ўсё давясьці, што „ў межах Польшчы павінны-б апынуцца без ніякай споркі каталіцкіе землі гісторычнай Літвы, без сумлеваньня не-маскоўскіе, каторые цягнуцца да вялікаго польскаго цэнтру —

Вільні (!) з ваколіцамі (!!) і меншаго цэнтру, які ўжо болей паддаецца маскоўскаму націску з усходу, Мінска (!!!)“ — „Усё, што тутака мы гаварылі аб каталіцкай Беларусі з Вільняй, — чытаем далей у стацьці, — адносіцца так сама і да гродзенскай губэрні, ў паўночна заходняй часьці этнографічна-польскай, у паўночна-усходняй — беларускай, у палудзеннай — украінскай“... „Нацыянальная фізыогномія гэтаго шматка Краю без сумлеваньня пераменіцца залежне ад новаго укладу палітычных варункоў яго быту. Асушка Палескіх балот, *узмацаваный колонізацыйный рух на слаба заселеных абшарах, пакінутых вялікай часьцю праваслаунаго насяленьня,* тварэньне новых абаронных ад усходу вартаўнічых пунктоў — *усе гэта паможэ вытварыць адменны ад цяперашняго характэр Краю*“.

Чаго не дасказаў каронны маршалак Польшчы, тое дагаварывае паменёная стацьця польскаго журнала. Яна нам ясна кажэ, што польская палітыка кіруецца *да захвату нашаго Краю, каб яго начыста апалячыць,* асабліваж тые яго землі, дзе жывуць *праваслаўные* беларусы і украінцы. Для іх ніякаго пардону Польшча не дала-бы, каб Беларусь запраўды папала ў польскіе рукі.

Дагэтуль польскіе палітыкі стараліся ўгаварыць нам, што яны хочуць аднаўленьня Уніі — дзержаўнай еднасьці „братніх народоў“: польскаго, літоўскаго, беларускаго. Цяпер ясна, што гэткімі гутаркамі яны хацелі дайсьці таго, каб „мясо само ў ляпу воўку ускочыло“, — а як гэта не ўдалося, яны кінулі свае хітрыкі і атkрылі свае карты, клічучы атkрыта да паняволеньня „братоў“— беларусоў, літвіноў, украінцоў. Яны ўжо пасьпелі аб’явіць „польскімі“ і Вільню — адвечную сталіцу Літвы і Беларусі — разам з ваколіцамі, і нават наскрозь праваслаўны беларускі Мінск! І гэта павінно для нас служыць за запаведзьтаго, што яны маняцца з намі зрабіць, калі-б ім удалося урваць кусок нашай зямлі.

Але гэтаго ня будзе! Ня будзе, бо ў гэты час, калі ўвесь сьвет апавешчае волю для „малых народоў“, ні адна з вялікіх дзержаў не маглабы аддаць нас на загубу ў польскую няволю. Ня будзе, бо народ наш, каторы ўсё ясьней і ясьней пачынае уяўляць сабе сваю самабытнасць, не паддасцца гвалтам чужынцоў; бо, нават паняволены, будзе прызываць увесь сьвет да зашчыты сваіх правоў на жыцьцё, на вольнае развіцьце, і голас яго не астанецца бяз отклiку!

А. Н.

Восень.

Небо пахмурнело,
Лісьце пажаўцело,
Ўжо восень прыйшла.
Хмарка ўсё за хмаркай
Гоняцца гдзесь шпарка,
І гразь напаўала.
Дождажык усё льецца,
Вецер штось бярэцца
Ямчэй і ямчэй.
Жудасць наганяюць,
Зімкай нас пужаюць,
Як малых дзяцей.
Восень нам не страшна,
Гразь для нас пралазна:
Здалеем змагчы
Восень ды з даждажамі,
Зімку с халадамі
І ўсё пранясьці!

В. Лемеш.

У Вільні і ваколіцах.

× **Чародны нумэр „Гомана“** с прычыны таго, што 15.II канчаецца год жыцьця газэты, выйдзе павялічэны (6 страніц).

× **Просьба аб вестці.** Ваеннапалонны Язэп Краскоўскі просіць нас звярнуцца да нашых чытачоў с просьбай даць ведамасьці аб яго жонцы Марыі і браце Вінцэнтым, якіе пражывалі ў вёсцы Войштовічы, Вішнеўскай воласьці.

Весткі, калі хто мае, просім падаць у Рэдакцію „Гомана“, Завальная 7.

× **Благая прывычка.** Нідаўна мы надрукавалі заметку аб тым, што некаторые местовые апекуны вядуць нейкую дзіўную палітыку у адношэньні да справы здачы ў арэнду кватэр у пакінутых дамох. Пры гэтым мы назвалі апекуна п. Маковскаго, каторы пару месяцоў таму назад друкаваў абвесткі ў польскай газэці „Dziennik Wileński“ аб вольных кватэрах, а калі Саюз Кватэрантоў папрасіў спіскі вольных кватэр дзеля безплатнаго пасрэдніцтва у здачы іх, п. Маковскі выдаць спіскі адмовіўся. І вось між апекунамі знайшоўся чэлавек, каторы, паводлуг прывычкі тутэйшых „паноў“ хавацца за сьпіну ўласьці (ўсё роўна, якой), на публічнае абвіненьне не даў публічнаго атказу, не апраўдаўся перад грамадзянствам, а пабег да прэдстаўнікоў нямецкай уласьці „жаліцца“, што яго „крыўдзяць“.

Будзем спадзевацца, што крок гэты той пан зрабіў на сваю руку і што таварышы яго с камісіі апекі над пакінутымі дамамі патрапяць паказаць яму належную дарогу.

× **У Саюзі Дамаўласьнікоў.** На агульным сходзі членоў саюза назначэна членская складка 3 рублі ў год.

У урад выбраны: Мірскі, Кац, Лукашэвіч.

× **Новые паперовые грошы.** Гэтымі днямі выйдуць гатовые ўжо новые нямецкіе бумажкі па 20 кап.

Як нас паведамляюць с пэўнай крыніцы, на новых выданьнях расейскіх паперовых рублёў па 25, 10 і 3 рублі будуць надпісы і ў беларускай мове. Гэта — новы крок да поўнаго зраўнаваньня правоў беларускай мовы с правамі іншых краёвых моў.

× **Маца для жыдоў.** Каб даць жыдом магчымасць атрымаць на іх пасху больш, чым ўназначэна, мукі, круп і т. д., адгэтуль і да вялікадня ім вылічаюць чверць дзеннай порціі на тыдзень.

× **У І-ай Работніцкай Страўні** палепшэная порсія абеду з мясам будзе каштаваць 65 фэн.

× **Скорая помач.** За тыдзень ад 30 студня да 5 лютаго скорая помач дадзена ў 76 прыпадках. Карэтка выежджала 46 разоў.

× **Курс рубля:** офіцыяльны — 2 м. 00 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 24 ф., пры куплі—2 м. 28 ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **Убіўство дзіцяці.** У адходжае мейсцэ пры Жыдоўскай вуліцы 11 кінулі нованарадзўшагося хлопчыка. Труп дзіцяці выцягнулі пажарнікі. Аб матцы німа ніякіх ведамасьцей.

× **Прапала дзяўчына.** З дому № 15, кв. 10 пры Сьв.-Юрскім праспэкці прапала Эльза Браніслава Якэль, 20 гадоў.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
за дзень з 7 на 8	—12°	—20,5°
„ з 8 на 9	— 5,0°	—13°
„ з 9 на 10	+ 0,9°	— 4,3°

З усяго Краю.

Насяленьне Беластоку.

БЕЛАСТОК. Число жыхароў беластоцкаго местоваго округа даходзіць цяпер 63.000. Перад самай вайной іх было 120.000. Разам з расейцамі выехалі ня толькі чыноўнікі, але—с прычыны переносу ў Расею вялікіх складоў, фабрык і банкоў — так сама працаваўшые ў іх чыноўнікі і работнікі.

Папаўся!

ГЕДРОЙЦІ, Маляцк. пав. Селянін Язэп Бедульскі ў тым гаду служыў за агента ў жандароў і памагаў лавіць тайна таргаваўшых селян. Урэшці ён надумаўся сам выступаць за жандара.

Немач і жыцьцё.

(Гл. пач. у № 11 «Гомана»).

Ой, якжэ мне трудненька, як балюча абхапіла чорная туга! Доктар даў лекарства.—„Устрыц, кажэ, аб’еўся“. Го, і ён хочэ паказацца разумнікам! Засьмеяўся-б я з яго, каб сьмех не даў ходу ад мяне... Трудненька мне ад шуму і болю галавы, ад ядавітых думак, што сплываюць чорнымі каплямі с пера на паперу і тыльгіцкаючы бягуць радамі у форме якіхсь дзіўных выкрутасоў, бягуць, мігацяць рад-за-радам, страніца за страніцай, том за... Ой, ратуйце!,. Кнігі! Кнігі! Лятуць, гіркаюць, вывіваючыся сярод хмар пылу, усё ка мне... з усіх бакоў. Яны душаць мяне, ўпіваюцца ў цела, высмактываюць жыцьцё, плывуць па жылах і аседаюць іржой на сэрцы. Гвалту! Я жыць хачу! Ратуначку!

Гэй, шум! Бурлі мацней, гатуйся, рві, крышы чэрап на кускі, выганяй думку — атруту маю!..

Ой, ратуйце-ж мяне! захавайце цело маё ад кніг; яны адабралі душу, Бога, людзей, будучыну, а цяпер прыйшлі с касой: ім цело патрэбно. Во, налегаюць на грудзі... Трэскаюцца, падаюцца грудзі, колець, рэжэ... шум, боль у галаве, вясёлкавые кругі ў вачах. А на дварэ тая самая зіма... Пыл, копаць... Лямпа гасьне... Не! не гасьне, а капціць, бо ўвалілася вялізарная муха, куды больша за тую драбязу. Пыльнае паветрэ сьмярдзіць чадам... Лопнуло шкло... Цёмна. Я хачу крыкнуць, але адубеў язык, скасьцянело горло. Я анямеў.

. . . .

З летаргу прабудзіўся я ў дамавіне і усьцешыўся, што праз якісь час бязсьледна згіну, што прабудзіўся не на зямлі. Але хутка ўцеха мая перэйшла у найбольшы, безгранічны жах: я пачуў бунт на могільцах.

— Я чырваней ад Нэрона, але з ім ня буду лежаць.

— Юда бляднеець прада мной, але я яго стыдаюся.

— Хоць я пранцаваты, але мая хвароба проціў яго, як капля перад морам.

— Сорам нам! Гэта найблуднейшае стварэньне. Вон яго выкінуць з усім, з зямлёй... хай нас не паскудзе. Вон яго! Жыва!..

. . . .

Пракляцьце, пракляцьце! стагнаў я, бягучы па зямлі, куды вочы нясуць.

Пракляцьце зямлі, што пагарджае мной.

Пракляцьце сонцу, што неміласэрна колець праменьньямі цело маё.

Пракляцьце ўсім, усяму!

Пракляцьце мне, што жыву сярод усіх.

І качаўся я ў муках, поўзаў вужакай па пустой, бязплоднай зямлі і дрыжэў перад ценям сваім, і хоць нутро гарэло ад смагі, але піць ня сьмеў, бо пужаўся адбітка свайго ў вадзе... Я хацеў памерці, ой, як хацеў, і баяўся сьмерці, бо ўся земля у могільцах, бо ўсе мерцьвякі гідзіліся і грозілі мне.

. . . .

Ажно апынуўся я на пышнай мураве, на мяккай лугавой атаўцы; белые бярозкі прыязна тулілі мяне ў пухавы ценъ свой. З бельбалота выйшоў чэлавек увесь у белым і нёс поўны кошык белаго моху. А, падышоўшы да мяне, белы чэлавек пачаў гаварыць:

— Нашы прашчуры былі волаты, вялікалюды: Ламіжалезы, Адзінюкі, Развалігоры, а найстарэйшы іх бог—Бялун Былі у нас сусецзі: злыдні, зайздросьнікі. Эх, ужо і сусецзі! найгоршаму ворагу не жадаю... хай іх... бадай ім... Як прышлі яны к нам у госьці, дыкжэ-ж і далі работы—занятак зьвяром, груганом, чэрвяком, ой, далі!.. А гасьцілі яны ня коратка, не мала... Эх, хай іх, бадай ім!.. Пасьля іх радзілася пагаворка: „пусьці сьвіню за стол—яна на стол“. Яны ўкрылі нам грунт касцьмі, набілі сінякоўвалатовак, атруцілі паветрэ крыўдай. А мы?—пытаеш. Глянь, братка, абгані вокам, сколькі рэк, рэчак, вазёр, балот! Гэта ўсё ад сьлёз нашых, горкіх, неўсьцешных сьлёз. Мы плакалі шмат, доўга, плакалі сьлязмі Язэпа, прададзенаго братамі, і тапіліся, гінулі у сьлёзах сваіх, і прасілі помачы, ласкі. Ха-ха! прасілі помачы, ласкі ў таго, хто тапіў нас. Ня верыш? і я ня веру, але так кажуць яны... Во, чуеш, як гарланяць, ажно пахрыплі: яны кажуць, што мы згінулі, што сьвет ужо аб гэтым дачуўся, звыкся; яны нават магілу насыпалі, крыж уторкнулі; сьлязлівая бярозка вырасла, пырнік забуяў, запанавала цішына... сьмерць.. Але дай, браце, вуха... Сьляпцы яны! Астаўся народ, чуеш, народ астаўся, жывець, с шумам высыпаў на тую магілу, як мурашкі на мурашнік вясной, сваей рукой сам пішэць тоўшчэзарную кнігу з загалоўкам „Жыцьцё“ і моліцца, і жывець, і будуе сьветлую будучыну паводлуг гэтай кнігі сваей. Ну, але годзі! Замучыў я цябе, — ты штось мізэрна выглядаеш Хадзем у хату пад ценъ садочка. Мо’ агурочка з мёдам, або квасу?..

. . . .

Эх, не баюся я цяпер сьмерці, але жыць хачу, ой, як хачу! бо зайздрую жывым, бо я аздаравеў, знайшоў Бога, вылечыў зямлю, сонцэ, ўвесь сьвет...

„Ах, ты, Юрачка, што ня жэнішся:
Прыйдзе зімачка, дзе падзенешся?..“

Жыві, беларус!..

1905 г. Л. Р.

КАНЕЦ.

10 студня недалёка ад Попішэк, Шырвінцкаго пав., ён задэржаў селян, узяў ад іх пашпарты, грошы, а ўрэшці і каней. Віленскім акружным судом за ашуканство і гвалт Бедульскі засуджэн на 1 год 3 мес. у вастрог. Яго „таўмач" Гудовіч засуджэн на 6 месяцоў.

«Грошы мышы з'елі!»

ЕЛЕНЕВО. Адзін тутэйшы селянін схаваў пад стрэхай, абярнуўшы ў картон, усе сваэ грошы — каля 500 руб. бумажкамі. Калі ў яго гэтымі днямі рабілі обыск, жандар знайшоў картон, прагрызены мышамі, а ў ім пагрызеные бумажкі.

Новы адміністрацыйны раздзел.

КОУНА. 1 лютаго адбыўся новы раздзел на паветы нямецкаго упраўленьня «Літва». Паветы Байсагольскі, Юрбурскі, Яноўскі і Юшніцкі касуюцца. Іх землі далучаюцца да суседніх паветоў. Упраўленьне «Літва» будзе складацца цяпер з 20 паветоў. Ковенскі павет павялічэн блізка утрая. Место Янов належыць да Вількомірскаго павету.

Вываз гусей у Нямеччыну.

ШЫЛЭЛІ, Поюрск. пав. Нямецкае упраўленьне «Літва» наладзіло тут гадоўлю гусей у вялікім чысьле. Іх адгэтуль будуць вязьці ў Нямеччыну.

Курсы для санітароў.

СУВАЛКІ. Паветовы урад Сувалкі наладзіў быў ад 28 сьнежня да 4 лютаго курсы дзеля дабравольнай санітарнай службы. На іх вучылося 17 мужчын і 6 кабет.

Перанос судоваго округа.

ЛІБАВА. Мітаўскі судовы округ ад 1 сьнежня 1916 году перанесен у Лібаву і злучэн з Лібаўскім судовым округам.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

Расея і выступленьне Амэрыкі.

БЭРН. Розные расейскіе газэты пішуць, што амэрыканска-нямецкая вайна для Расеі зусім не жаданая. «Утро Россіи» адзначывае, што у прыпадку вайны ўся прамысловасць Амэрыкі будзе працаваць толькі для сваей бацькаўшчыны, а гэта будзе вялікая страта для саюзьнікоў. Дый пры узмацаваньні военных сіл Амэрыкі Японія так сама спыніць дастаўку чужым военных матэр'ялоў, бо недавер'е і конкурэнцыя між Амэрыкай і Японіей — надта вялікіе.

Нарада саюзьнікоў.

ЛЮГАНО. «Corr. della Sera» даносіць, што на нарадзі саюзьнікоў у Пецярбурзі маюць быць зроблены важные пастановы. Лорд Мільнэр сказаў журналістам, што еднасьці у опэрацыях саюзьнікоў перашкаджае вялікая адлегласць і раскінутасць фронтоў.

АМСТЭРДАМ. На конфэрэнціі ў Пецярбурзі выявіліся гэткіе сур'ёзные недаразуменьня, што рэзультаты яе роўны нулю. Англія ня хочэ даць Расеі фінансовай падмогі, бо яна павінна напружаць усе сваэ сілы дзеля сябе, каб удачна закончыць вайну. Францыя, сьледам за пазычэнымі ўжо мільярдамі ня хочэ пасылаць новых. Расея, пачынаючы ад 1916 году, паддзержывае вайну бадай толькі рукамі саюзьнікоў.

Дзіўны апэтыт.

ПЕЦЯРБУРГ. У «Русск. Інв.» у № 22 з студня «Сібіряк» між іншым пішэ:

„Дзеля ўсеславянскай карысьці мае бязспорную вагу жаданьне, каб абодвы схілоны Карпатоў былі-бы ў славянскіх руках. Гэтаго можна дайсьці толькі далучыўшы да Расейскай дзержавы Угорскую Русь і збудаваўшы Чэска-Словацкую дзержаву".

Хвароба Брусілова.

БЭРЛІН. Паводлуг расейскіх газэт, генэрал Брусілов захвараў. Як кажуць, палажэньне яго даволі сур'ёзнае. У апошнюю нядзелю па загаду вышэйшаго духавенства адбываліся ў цэрквах модлы за яго здароўе.

Галодные бунты.

ШТОКГОЛЬМ. «Рэч» пішэ: Насяленьне неколькіх вёсак у ваколіцах Херсона, дайшоўшы ад голаду да роспачы, заваліло камнямі і калодамі рэльсы, затрымало поезд і зусім разграбіло яго. Военная варта глядзела на гэта, не мешаючыся.

Рэпрэссіі растуць.

ШТОКГОЛЬМ. С Пецярбурга даносяць, што б. думскаго дэпутата Прэдкальна арэштавалі і пасадзілі ў вастрог. Арэштованы такжэ супрацоўнік аднэй работніцкай газэты. Ідуць рэпрэссіі проці саюза мэталістоў.

Сазыў правадаўчых устаноў.

ШТОКГОЛЬМ. Дума і Гасударственая Рада, як заявіў маршалак міністроў Голіцын, будуць сазваны 27 лютаго.

Пратэсты прэссы.

ЦУРЫХ. «Нов. Вр.», «Рэч» і «Утро Россіи» пратэстуюць проці назначэньня румынскаго караля за главнакамандуючаго і расейскай арміей у Румыніі.

Зносіны Расеі са Швэціей.

ШТОКГОЛЬМ. Між швэдзкім і расейскім правіцельствамі ідуць перагаворы аб руху паромоў с поездамі між Кап Эльскер (Швэція) і Балтыцкім Портам (каля Рэвэля).

Нячутае ліхадзейство.

ШТОКГОЛЬМ. Бюджэтная камісія Думы выкрыла страшэнные пляновые убійствы ссыльных у Сібіры. Хаўра убіўцоў мела зносіны з уласьцямі, каторые давалі ей інструкцыі.

З УСЯГО СЬВЕТУ.

Весна малых народоў.

ВЕНА. Урад Украінскаго народнаго саюза, каторы бароніць інтэрэсы расейскіх украінцоў заграніцай, звярнуўся да амэрыканскаго пасла ў Вене с пісьмом. У тым пісьме, апіраючыся на апавешчэньне Вільсонам прынцыпа волі для малых народоў, ён звертае увагу прэзыдэнта Вільсона на палажэньне 35 мільёноў украінцоў, якіе пакутуюць пад расейскім ярмом і пазбаўлены найменшых правоў. У занятых расейцамі часьцях Галічыны і Буковіны, дзе пад Аўстрыей украінцы мелі поўную волю, Расея, якая абвесціла, што яна вае за вызваленьне аўстрыйскіх славян, вядзе вайну проці ўселякіх праў украінскаго жыцьця і забараніла нават ужываць украінскую мову. Украінцы Расеі маюць надзею, што жаданьне расейскіх украінцоў здабыць незалежнае дзержаўнае жыцьцё знойдзе паддзержку у прэзыдэнта Вільсона згодне с прынцыпам, выложэным у вядомым пісьме яго да Сэнату.

Закрыцьце украінскай газэты.

Дзеля асьведамленьня нямецкаго грамадзянства у Аўстрыі і Нямеччыне аб украінскай справе украінцы выдавалі ў Вене газэту ў нямецкай мове «Ukrainische Nachrichten». С прычыны таго, што пры цяперашніх варунках нельга ў гэтым грунці бараніць украінскую справу так, як вымагае сумленьне выдаўцоў, яны на 100-ым нумэры закрылі сваю газэту і маюцца замест яе выпускаць перыодычна брашуры ў нямецкай мове аб украінскіх пытаньнях.

Спагадаючы братом-украінцам с прычыны утраты іх органа, мы выяўляем свой жаль с прычыны закрыцьця газэты і затым, што «Ukr. Nachrichten» бараніла і нашу справу — справу беларускаго народу, якую нашы ворагі стараюцца выстаўляць перад цэнтральнымі дзержавамі ў фальшывым асьвятленьні.

Зудэрман аб літвінах.

Найбольш выдатны с сучасных нямецкіх драматургоў, Зудэрман, пагоду таму назад пачаў пісаць зборнік літоўскіх аповесьцей. Аб сваей рабоці ён сказаў журналістам гэтак:

„Тут збіраю я ўсё, што мне вядома аб народзі, між каторым я радзіўся. Я думаю, што прылучэньне трох мільёноў літвіноў, жывущых пад Расеей, да 100.000 пражываючых дагэтуль на зямлі нямецкай, дасць ім павялічэные правы на жыцьцё".

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

9.II. Заходні тэатр:

У завароці Ипра і Вітчэта і ад Анкр да Соммы вострая артылерыйская бітва. Англічане пры Сэрр адбіты. Пры Бэлькур мы утрацілі часць тэрыторыі. На поўначы ад лесу С.-П'ер-Вааст англічане на вузкім адрэзку ўварваліся ў нашы пярэдніе акопы. Між Маасам і Мозэлем, пры Флерэ, адна наша рота ўварвалася на трэйцю французскую лінію і прывела 26 палонных.

Усходні тэатр:

Ад Дзьвіны да Дунаю — без значных бітв.

Македонскі фронт: Нічога новаго.

У студні месяцу мы утрацілі 34 самалёты. Французы, англічане і расейцы утрацілі 55 самалётоў, у тым ліку 26 у нашых лініях. 3 прывязные лятучые шары упалі палючыся.

10.II. Заходні тэатр.

На фронці Альбрэхта Вюртэмбэрскаго і на фронці Рупрэхта Баварскаго узмацаваны агонь артылерыі. Наступленьня сільных англіцкіх атрадоў на поўдні ад Сайі скрозь адбіты.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На заходнім беразі Маасу сільны французскі агонь. На ўсходнім беразі на Перцовым хрыбце адбіто французскае наступленьне. Пры Во, на поўначы ад С. Міэль, нашы патрулі ўварваліся ў акопы ворагоў і зруйнавалі іх.

Усходні тэатр.

Фронт Леопольда Баварскаго: На паўночным заходзі ад Станіслававы пляновая опэрацыя дала нам 17 палонных і 3 кулемёты.

На іншых фронтах—нічога выдатнаго.

11.II. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На заходзі ад Ліль, наабапол каналу Лябассэ і ў паўночнай часьці ваколіц Соммы вострая артылерыйская бітва.

На паўночным беразі Анкр англічане атакавалі вялікімі сіламі на паўночным усходзі ад Бомон, а на палудзенным беразі Анкр — на ўсходзі ад Гранкур і слабымі сіламі на поўначы ад Курсэлет. Ля дарогі с Пюіс'е ў Бокур яны ўварваліся на шырыні аднэй роты. На іншых мейсцох яны скрозь адбіты, часьцю штыкамі.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На левым беразі Маасу агонь крапчэў, але атак не было. У лесі Айі, на паўночным усходзі ад С. Міэль і наабапол Мозэлі былі французкіе атакі, адбітые агнём і штыкамі. У разведках і ў бітвах на паветры нашы лятучые эскадры загналіся далёка за фронт ворагоў.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Баевая работа пасьля паменшэньня марозоў шмат-дзе узмацавалася. Каля Пастаў, на поўначы ад возера Нароч і на палудзенным усходзі ад Злочова адбіты расейскіе патрулі. На ніжнім цячэньні Стохода нашы патрулі выхапілі з акопоў ворагоў неколькі палонных.

На фронтах эрц-герцога Іозэфа і Макензэна, апрач патрульных і артылерыйскіх бітв, выдатных прыпадкоў не было.

Македонскі фронт: На паўночным заходзі ад Манастыра і на палудзенным заходзі ад возера Дойран адбіто англіцкіе і французкіе наступленьня.

Вайна на паветры.

БЭРЛІН. (В. Т. Б.). Да канца студня знішчэны 1002 самалёты ворагоў, цэннасьцю каля 50 мільёноў марак. Забіты або узяты ў палон 1700 лятуноў ворагоў.

Аустрыяцкае апавешчэньне.

ВЕНА 10.II. Усходні тэатр: (гл. нямецк. апав.).

Італьянскі тэатр: У ваколіцах Гэрцу ў начных опэрацiях узяты ў палон 15 афіцэроў і 650 салдатоў, здабыты 10 кулемётоў, 2 мінамёты і шмат іншых матэр'ялоў.

ВЕНА 11.II. Усходні тэатр: (гл. нямецкае апав.).

Італьянскі тэатр: У ваколіцах Гэрцу ішлі бітвы ў акопах. Контратакі ворагоў былі адбіты. Узяты 350 палонных.

Італьянскіе лятуны скінулі бомбы на Трыэст, Буджіа, Сан-Рокко і Обчыну.

Пры Тольмэйне мы ўзялі 42 палонных. Атака ворагоў пры Штіпсэр-Іох адбіта крывава.

Разрыў між Амэрыкай і Нямеччынай.

ВАШЫНГТОН. Сэнат большасьцю 78 проці пяці галасоў пацьвярдзіў разрыў дыплёматычных зносін Амэрыкі з Нямеччынай.

ЛОНДОН. «Morning Post» даносіць з Вашынгтону, што ваенная помач Амэрыкі саюзьнікам выявіцца толькі на моры.

НЬ'Ю-ІОРК. У Амэрыцэ пачалася шырокая пропаганда проці вайны на грунці заявы Вільсона, што ён усё яшчэ мае надзею абмінуць ваеннае выступленьне.

ЛЮГАНО. «Corr. della Sera» пішэ, што нельга лішне спадзевацца на учасьце Амэрыкі ў сусьветнай вайне. Староннікі міра ў Амэрыцэ напружаюць усе сілы, каб недапусьціць да ваеннаго выступленьня. Яны заарэндавалі ў-ва ўсіх газэтах па поў страніцы дзеля сваіх адозв, сазываюць народные сабраньня і асабліва стараюцца настроіць проці вайны работнікоў.

БЭРЛІН. З Нь'ю-Іорку даносяць, што Брайян на адным людным сходзі зажадаў, каб амэрыканскіе параходы плавалі за межамі блокады. Выясьненьне неразуменьня між Амэрыкай і Нямеччынай можна адлажыць на год. Дэпутат Мільлер за гэта дамагаўся арэшту Брайяна, вінавацючы яго у здрадзі гасударства.

ВАШЫНГТОН. Вільсон загадаў усім чыноўнікам пільна сьцерагчыся ўсяго, што магло бы даць Нямеччыне аснову жаліцца.

ВАШЫНГТОН (Рэўтэр). Ваенная камісія Сэнату высказалася за праект закона, каб усе грамадзяне-мужчыны ад 19 да 26 гадоў служылі 6 месяцоў у арміі або у флоце.

Б. прэзыдэнт Тафт выступіў за завядзеньне ў Амэрыцэ ваеннай павіннасьці.

ЖЭНЕВА. Амэрыканскі прафэсар Гэрронн пішэ ў «Journale de Geneve», што ў Вашынгтоне не маюць яснаго прэдстаўленьня аб сіле Нямеччыны. Нямеччына пануе ад Гамбурга да Багдагу.

НЬЮ ІОРК. Калі Нямеччына ўчыніць выразна варожые крокі проці амэрыканскіх караблёў, дык Вільсон аб гэтым заявіць Конгрэссу. Ен ня будзе жадаць формальнаго аб'яўленьня вайны, але папросіць пазволіць яму ўчыніць крокі дзеля зашчыты амэрыканцоў.

Два амэрыканскіе грузавые параходы выехалі з Нь'ю-Іорку ў Англію.

ВЕНА. Як даносяць с пэўнай крыніцы, цяпер адбываюцца перэгаворы між аўстрыяцкім урадам і Амэрыкай, каб амэрыканцам даць магчымасць баспечна ехаць па Сяродземным мору. Бэрлін годзіцца пайсьці насустрэч гэтаму, паскольку гэта дапускае узмацаваная падводная вайна.

Фіаско Вільсона.

КОПЭНГАГА. «Ekstrabladet» пішэ: Вільсон прызываў малые нэутральные дзержавы пайсьці сьледам і раздзяліць лёс Сэрбіі, Чорнагорыі і Румыніі. Амэрыка хочэ аб'явіць Нямеччыне вайну так, каб Данія, Норвэгія, Швэція, Голандія, Швэйцарыя і Гішпанія нясьлі цяжар і небаспеку гэтай вайны.

ШТОКГОЛЬМ. (В.Т.Б.). У ноце швэдзкаго правіцельства з атказам, аддадзенай амэрыканскаму паслу, між іншым гаворыцца: „Дзеля таго, каб спыніць усё благое, што нясе вайна, Амэрыка, на жаль, выбрала дарогу, якая пярэчыць прынцыпам швэдзкаго правіцельства, каторые яно толькі тады можэ змяніць, калі таго будуць вымагаць жыцьцёвые інтэрэсы і годнасць старонкі“.

БЭРН. Швэйцарскае правіцельство паслало Вільсону ноту, ў якой тлумачацца прычыны, каторые не пазваляюць Швэйцарыі нарушыць нэутральнасць.

МАДРЫД. Міністэр заграничных спраў аддаў амэрыканскаму паслу атказ, што Гішпанія ня можэ змяніць свaей палітыкі у адносінах да ваюючых дзержаў.

КОПЭНГАГА. «K'ebenhavn» пішэ:

„Палажэньне эўропэйскіх нэутральных дзержаў — такое, што яны прымушэны лічыцца са здольнасьцю Нямеччыны пры помачы падводнай вайны шыбка звaеваць Англію. Калі гэта акажэцца неспаўнімым, дык нэутральные гасударствы пойдуць на сустрэчу катастрофы“.

ЖЭНЕВА. Француская офіцыозная прэсса пачынае гразіць нэутральным дзержавам. Саюзьнікі будуць прымушэны ўчыніць крокі, каторые прымусяць нэутральные гасударствы пакінуць іх „невыразную палітыку“.

РЫМ. Газэта Папежа «Osservatore Romano» даносіць, што нэутральные правіцельствы разглядаюць праект зусім спыніць параходны рух і гэтым прыблізіць канец вайны.

БЭРН. Нота да амэрыканскаго правіцельства пазываецца на заяву с 4. VIII. 14 аб нэутральнасьці Швэйцарыі. Адступленьне ад нэутральнасьці, с прычыны географічнаго палажэньня Швэйцарыі, зрабіло бы яе тэатрам вайны, атқрытым для ўсіх. З гэтай прычыны Швэйцарыя ня можэ пайсьці за прэдлажэньнем Вільсона.

БЛОКАДА АНГЛІІ.

ЛОНДОН. (В.Т.Б.). У троннай прамові пры аткрыцьці парлямэнту, між іншым, было сказано: „...Мае арміі зусім прыгатаваны да бітвы на ўсіх ваенных тэатрах. Я веру, што іх стараньня давядуць вайну да пабеднаго канца“.

У атказе на тронную прамову Асквіт назваў нямецкую блокаду Англіі палітыкай выявіўшайся дзікасьці.

Бонар Лоў сказаў, што ў ваенным палажэньні ёсць усе знакі павароту на карысць саюзьнікоў „...Англіцкіе і францускіе салдаты моральна шмат вышэй стаяць за ворагоў“.

РІО-ДЭ-ЖАНЭЙРО. Параходные зносіны з Эуропай спыніліся.

ШТОКГОЛЬМ. Асьведомленая асоба, прыехаўшая на швэдзкім параходзі ў Гэтэборг, заверае, што у прыпадку стрыманьня падвозу ў Англіі хваце спажыўных прадуктоў найбольш на 4—5 месяцоў.

ЛОНДОН. Рэўтэр даносіць, што 6 і 7 лютаго затоплены 27 параходаў ёмкасьцю на 60.000 тонн.

ХРЫСТЫАНІЯ. Карабель Тор II, едучы у Англію с 13.000 бочэк кітовай тлустасьці, затоплен.

ГААГА. Голандзкі міністэр сельскай гаспадаркі, таргоўлі і промыслоў заявіў, што ён ня выпусьціць ніводнаго голандзкаго карабля, каторы хацеў-бы па дарозі заехаць у Англію.

НЬ'Ю-ІОРК. Па загаду правіцельства, надалей аб выезьдзе караблёў нічога апавешчаць ня будуць.

ГААГА. «Vaterland» друкуе стацьцю, ў якой гаворыцца аб магчымасьці ў агранічэным часі зьніштожыць таргові флот саюзьнікоў падводнымі лодкамі.

Спіс ваенна-палонных з нашаго краю.

З Вільні і Віленскай губэрні.

Табор для ваенна-палонных Wahn.

Бінкевіч Міхаіл, Бутрымы.
Блізмяк Іван, Вільня.
Буйкоў Сыльвэстар, Остроў.

Табор для ваенна-палонных I, Tr. Ueb. Pl. Münsingen.

Борэйко Броніслаў, Срэдніапа.
Акініс Ануфры, Ново Мікова.
Акушка Пётр, Трабы.
Будрэвіч Станіслаў, Сушышкі.
Бородзевіч Іван, Ошмяна.
Давлешэўскі Лявон, Голінка.
Дунаеў Ян, Івье.
Дуней Ян, Зорчэнаты.
Гурскі Броніслаў, Кракуні.

(Далей будзе).

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтво «Гоман». Редактар В. Ластоўскі.